

POLECAĆ (116) *vb impf*

o oraz a jasne; -e- (15), -é- (13); -e- *Mącz* (13); -é- *BiałKat*, *SarnStat*, *SiebRozmyśl* (3); -e- : -é- *OpecŻyw* (2:8).

inf polecać (4). \diamond *praes 1 sg* polecám (54). \diamond *3 sg* polecå (11). \diamond *1 pl* polecåmy (6). \diamond *3 pl* polecają (7). \diamond *praet 3 sg m* polecåł (11). *f* polecała (5). \diamond *1 pl m pers -smy* polecali (1). \diamond *imp 3 pl* niech polecają (3). \diamond *con 3 sg m* by polecåł (1). \diamond *3 pl m pers* by polecali (1). \diamond *part praes act* polecając (12).

SI stp, *Cn notuje*, *Linde bez cytatu s.v. polecić*.

1. *Powierzać, oddawać w opiekę; commendare Vulg, PolAnt, Cn; committere, delegare, imponere Mącz, Cn; reponere, subdelegare Mącz; admandare Calep; credere, dare, dedere, deferre, demandare, mandare, permittere, transmittre Cn [w tym: kogo, co (90)] (95)* : Delego, Poliecam/ Składam ná kogo. *Mącz* 187a, 310d, 311d; *Admando* – Polieczęm, poruczam. *Calep* 25a.

polecać komu, czemu (54): Polyecam tez tobye myłocywi Iefu wíłitky ktorzi myå myluya *BierRaj* 17; *Ktoregoć [Jana z Koszyczek]* wielmożna páni Woynicka/ wielmożności twey polecam *March¹Wiet* A2; *Zatym z wielkim płaczem ięła fie [Maryja]* bogu oyttzu modlitz/ poletziaiätz mu fwęgo milęgo fynda *OpecŻyw* 89v, 82, 85v, 102v; *SeklKat* F; *HistAl* G2v; *zápråwdę dobra yeft rzecz zá młodu one [dzieci]* do łzkoły dáć/ álbo yákyemu náuczycyelowi polecác. *GliczKsiąż* I7v, L5v, L6; *BielKron* 45v; *Mącz* 206c; *Polecam éi nádzieie y pociechy moie Eneafzu Pállántá ná te stráfzne boie*: Niech fie vczý od ciebie żołnierfkich trudności *ModrzBaz* 14; *SkarŻyw* [223], 243, 593; *GrabowSet* C2v; *LatHar* 71; *[Jezus]* Mátkę fwą Ianowi poleca. *WujNT Ioann* 19 arg, s. 390; *[wiara katolicka]* ná łłowie Bogá fwęgo przeltåie/ á iego mądrości y mocy/ obyczay y trudnoś wízytkę poleca. *SkarKaz* 205a. *Cf polecać komu cum inf; komu czym; Zwroty*.

polecać komu cum inf (2): nye zda fie rzecz być rozumna przed dwánałcye lat [tj. *przed ukończeniem 12 roku życia*] dzyeći polecác komu vczýć *GliczKsiąż* I6v, N3.

polecać komu czym (1): á gdy *[Abraham]* inney pomocy niemiał/ gorącą modlitwą polecał czyłtościey *[Sary]* P. Bogu fwemu *SkarŻyw* 283.

polecać w co (25): Polecam w Bofką opátrznóć twoię dnia dżiśieyłzge dułżę moię y ciåło moię. *LatHar* 44. *Cf* »polecać w moc«, »w obronę polecać«, »polecać w ręce«.

Ze zdaniem dopełnieniowym (1): A onå *[Eufrazja]* im tylo onę coreczkę fwoię polecåłå: åby iå w fwey obronie mieli. *SkarŻyw* [223].

Zwroty: »polecać (Panu) Bogu« *[szyk zmienny]* (17): *OpecŻyw* [34], 142v; y plakała anna ku bogu wnoczy y uednye poleczayącz bogu łmątek fwoy y pana fwęgo *PatKaz II* 63; *DiarDop* 104; *BiałKat* 386v; *KuczbKat* 410 [2 r.]; polecam was Bogu/ y łłowu łåłki iego *BudNT Act* 20/32; *SkarJedn* 220; położyli łłę w polu y łpali/ Pánu Bogu drogę y zdrowie fwoie polecåiåć. *SkarŻyw* 356, 13, 185, 283, 355, 507, 528; A z tym W.M. Pánu Bogu polecam. *WerGość* 205.

»(Panu) Bogu (Ojcu) polecać« *[przy pożegnaniu]* (4): *OpecŻyw* 150v, 151v; (*did*) Stårość *[osoba dramatu]* da rękę oycowi. (–) Iuż cie Bogu polecam towarzýłzu miły *BielKom* C7; *SkarŻyw* 373.

»polecać duszę« *[w tym: komu (6); własną (8), cudzą (1)] [szyk zmienny]* (9): *TarDuch* E3; *SeklKat* C4; A przeto y éi ktorzy éierpiå wedłóg woley Bożey/ niech polecåiå dułłe łwe *[commendent animas suas]*/ czyniåć dobre vczynki wiernemu łtworzyćielowi. *Leop 1.Petr* 4/19; *Idz do Hieruzålem/ dáie*

moc Pátryárfze Hierozolimfkiemu/ aby cię rozgrzeźył: y iemu duźę twoię polecam y do niego cię odfyłam. *SkarŻyw* 166; PAnie Boże wñzechmogący/ tobie polecam dnia dźiśieyźyego/ y cźáfu káźdego/ duźę moię *LatHar* 18, 71, 73, 267; A ták y ci ktorzy ciérpią wedle woley Bożey: wiernemu ftworzyćielowi niech duźe fwe polecáią w dobrych vczyńkách *WujNT* 1.*Petr* 4/19.

»polecać duszę (a. ducha)« [*przed śmiercią lub przy zmarłym*] = *commendare spiritum Vulg* [*w tym: Bogu* (3); *własną* (28), *cudzą* (1)] [*szyk zmienny*] (29): *BierRaj* 17v; Wten cźas duflhy nieprzyiáćiel byl przy fmierci Iezufa milégo/ a flyfłátz iź on wlytko fkromnie cirpi nie przekliná anij zlorzeczy/ ale bogu oyttzu duflę s placzem poléťzá/ dopiro poznál iź on był wiemy fyn boży. *OpecŻyw* 150v, 48 v, 150v, 151v; *TarDuch* D4v; *BielŻyw* 56; Oytze w ręce twoie polecam Duchá mego. *KrowObr* 49v; *BielKron* 224v; *GrzegŚm* 49 [2 r.]; *BudNT Luc* 23/46; Piotr S. konáiąc/ wyznawał wiárę mowiąc: Wierzę w Bogá rć. á ducha Pánu Bogu polecał *SkarŻyw* 373,161,403; Głósem wielkim [*Jezus*] iest záwołał/ gdy Duźę fwą polecał/ Boże Oycze w ręce twoie/ poruczám ia Duźę moię. *ArtKanc* D19v; Tobie Pánie polecamy duźę ługi twego N. *LatHar* 657, 30, 44, 283, 300, 310, 653, 726 *WujNT Luc* 23/46; *SiebRozmyśl* Ev, I, Kv; *SkarKaz* 635a.

»polecać [*komu*] w moc« (1): [*Skanderbeg*] vczyñił tedy tháki Teftáment przy Weneckich poślech y przy kfiáźętách fáljednich/ polecáiąc Wenenom w moc fyná fwego Ianá w ómi lat będącego/ takież żonę *BielKron* 258.

»w obronę [*czyją*] polecać« (1): w opiekę y obronę twoię [*tj. Boga*] polecam dźiś siebie fámeo. *LatHar* 47.

»w opiekę [*czyją*] polecać« (1): *LatHar* 47 cf »w obronę polecać«.

»polecać w ręce« [*w tym: czyje* (21), *komu* (1)] = *in manus commendare Vulg* [*szyk zmienny*] (22): W r[α]ce nye fgállonego myłofyerdzya twego oycze fwyati oycze fprawyedlywi ij namylfłi polyecam ducha mego *BierRaj* 17v; *OpecŻyw* 48v, 150v; *TarDuch* D4v, E3; a przeto my cialá fwoye y duźe y ine wzyfłtky rzeczy w ręce twoye poleczamy *SeklKat* C4v, C4; *KrowObr* 49v; [*Luter przed śmiercią*] trzy rázy mowił: w ręce twoie Pánie polecam ducha moie⁸⁰/ zatym fkonał ciicho iáko zálnął *BielKron* 224v; *BudNT Luc* 23/46; *SkarŻyw* 161; Polecam to w ręce wñzechmocności twoiey [*Boże*]/ ábyś raczył ftrzedz tego wzyfłtkiego/ we dnie y w nocy/ w godziny y momenty. *LatHar* 18, 30, 283, 300, 310, 653, 726; *WujNT Luc* 23/46; *SiebRozmyśl* Ev, I, Kv.

Szereg: »polecać i oddawać« (1): A zátym iuź konáiąc/ Oycu duźę w ręce Polécał y oddawał/ w onéy frogiéy męce. *SiebRozmyśl* I.

a. *O rzeczach i obiektach materialnych* (2) :

Zwrot: »[*komu*] k wiernej ręce polecać« (2): *Sequester*, Ten któremu kwierney ręce polecáyą rzecz/ o którą fie dwa fprawuyą aż do rośprawy *Mącz* 384c, 26c.

b. *Przekazywać, dawać* [*czemu*] (1) : Ieflibi Pán bog Raczel oboye dwoye Rałzem wñącz ftego swata: thedi ktobi blifzny przyiaczel tak strony Lucafzewy yako strony zony yego mayá myecz polowyczę ty mayęntnoćzy, a polowycze poleczayą Koćczolowy Koćczyerfkemu. *ZapKościer* 1583/40.

c. *Powierzać zadanie, funkcję* [*w tym: komu* (3)] (4) : *Mącz* 225c; S. Chryzoftom tákże o Pánie náłzym mowiąc: dla cześofz on rozláł krew fwoię/ powiáda? Dla tego záprawdę áby owce fwe

pozyłkał: około ktorych łtáranie Piotrowi y Piotrowym potomkom polecał. *SkarJedn* 109; Wierze iego [króla] polecáią rząd Séymowy, Práwá Koronné, Wolności, rozdawánie vrzędów, Stárółtw, et c. *SarnStat* 27.

Ze zdaniem dopełnieniowym (1): Mącz 187a cf *Szereg*.

Szereg: »spuszczá a polecać« (1): Subdelego, Spużczam á polecam ynłzemu co ná mię włożá. *Mącz* 187a.

2. *Zwracać uwagę, zalecać, oddawać pod osąd [komu, czemu; w tym: co (7)] (9)* : Potrzebá/ iáko Philozoph rzekł/ *iuftum animatum*, to iełt łpráwiedliwóści żywey/ y mowiácej. gdyż literá y piłmo zá nikim dekretu nie vczyni/ iedno vrzędowi vkázuie iáko połtąpić ma/ y poleca mu okoliczności/ ktore łię záwždy mieniá *SkarKazSej* 698a.

Ze zdaniem dopełnieniowym [jeśli 'czy' (1), zaimek pytajny (1)] (2): Diar 75; Z iáką czćią y rádością/ tryumphem y pokorą on krol z kápłáńłtwem y ludem łwym ciáło ono pierwey do Trzemełzná/ potym do Gniezná prowadził: báczeniu tve^{mv} polecam czytelniku. *SkarŻyw* 356.

Zwroty: »baczeniu (a. bacności), uważaniu polecać« (3:3): Ofthatek ye^{go} [cesarza] baczeny y rozvmowy a wyerze poleczami wedlye kthorey thak połtempowacz bendzye yako mv rzeczi podawani benda. *LibLeg* 11/188; *RejPosRozpr* [c4]; *RejPosWstaw* [41³]v; z ktorych [miejsz w tekście zawierających pomyłki drukarskie] oto niektore pokázuię/ á inłze bączności y rozłádkowi tve mu [!] czytelniku miły polecam. *CzechRozm* **7; *SkarŻyw* 356; A k temu iż rzeczy łą wyżłze/ niżli rozum poiąć y ięzyk wymowić może: mułi wielkość ich w łkápnych łłowách pogrzebáć/ á więcey dżiwowániu y vważániu pilnemu y nabożnemu polecać. *SkarKaz* 122b.

»rozsádkowi [= rozsádzieniu], ku rozsádku polecać« [szyk zmienny] (2:1): Czego jełłiśmy my przyczyná sá albo bywali, miłóściwey łasce WKM Panu swemu pokornie polecamy ku rozsádku. *Diar* 75; *CzechRozm* **7; Włzákże iełli kogo extraordinarie/ to iełt/ z ofóbliwego Przywileiu Pan Bog łam przez łię/ á nie przez ludzie połyła: tedy to cudy potwierdza/ [...] y ono powołánie łwoie/ y cudá rozłádkowi kołcielnemu poleca. *SkarŻyw* 213.

3. *Zlecać, wydawać polecenie, nakazywać; mandare Mącz, Calep; iniungere Mącz (10)* : Iniungo, Poliecam/ roskazuyę/ wkłádam co ná kogo. *Mącz* 178b, 206b, c; Mando – Rozkazuię, polieczám, oddaię. *Calep* 634a.

polecać komu, czemu (4): Cf polecać co czemu; Ze zdaniem.

polecać co czemu (1): Odpowie Eufrazya [na zarzuty zakonnicy]: włzák łtárfza przemożeniu káżdey połty poleca: á mnie nie bez przyczyny tę pokutę dáłá. SkarŻyw 226.

Ze zdaniem dopełnieniowym [w tym: komu (3); zawsze: aby] (4): Ná tełtámenćie łwjm polecał [łw. Efrem] ábj go niegrzebli wkołściele/ áni ie^{go} ciáłá czjm drogim niepokrywáli. SkarŻyw 119; [Konstantyn] w Tyrze zióchác łię Biskupom/ y łádzic tę rzecż kazał: polecáiąc im/ áby támże Arryufz był doznán/ iełli iełt dobra y práwa náuká iego *SkarŻyw* 389, 403, 443.

W połączeniu szeregowym (1): Młze ábo ofiary zá nie [za zmarłych] odpráwuieł. Iáko więc połpólicie polecáią y profzá y piłzá. Bo vmárlý iuz łam o łię mowić tu y czynić nic nie może. SkarKaz 386b.

*** *Bez wystarczającego kontekstu (2) : Commendo, Poliecam też chwałę/ ząliecam. Mącz 206c, 206d.*

Synonimy: 1. dawać, oddawać, poruczać, powierzać, spuszczać; 3. nakazować, rozkazować.

Formacje współrdzenne cf ODLECAĆ.

*Cf **POLECANIE***

KO